

Haaraliuskasammal

Flikbålmossa

Riccardia multifida

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Haaraliuskasammal on kalpean- tai tummanvihreä, vanhemmiten ruskeanvihreä maksasammal. Sen litteä ja haarainen sekovarsi on pituudeltaan muutamia senttimetrejä ja leveydeltään noin 1 mm. Sekovarsi, josta lehtiä ja vartta ei voida erottaa, on säännöllisesti toistamiseen sulkahaarainen ja haarat ovat tasalevyiset. Haaraliuskasammalen voi sekoittaa etenkin luhtaliuskasammaleeseen (*R. chamaedryfolia*), joka on kuitenkin epäsäännöllisemmin haarainen, ja jonka haarat ovat tyviään kohti kapenevat.

Elinympäristö ja levinneisyys

Haaraliuskasammal kasvaa kosteissa ja varjoisissa paikoissa, kuten lähteiköissä, lähdepuroissa, lähdeletoilla, metsäluhdissa, lehtokorvissa sekä ravinteisilla järvenrannoilla. Kasvualustana on yleensä märkä turve. Haaraliuskasammal on Suomessa eteläpainotteinen, mutta pohjoisimmat esiintymät ovat Etelä-Lapissa.

Nykytila ja uhkatekijät

Haaraliuskasammaleelle soveliaat elinympäristöt ovat taantuneet mm. ojitusten, vedenoton ja umpeenkasvun vuoksi. Uhkatekijöitä ovat esimerkiksi kasvupaikkoja kuivattavat kunnostusojitukset tai aiempien ojitusten pitkällä aikavälillä aiheuttamat vesitalouden muutokset. Noin puolet haaraliuskasammalen nykyisistä kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Haaraliuskasammalen elinympäristöjen puusto tulisi säilyttää jatkuvasti peitteisenä, jotta kasvupaikan riittävä varjoisuus, kostea pienilmasto ja lähteisyys säilyvät. Luonnontilaltaan muuttuneilla kasvupaikoilla ja niiden ympäristössä ei tulisi tehdä kunnostusojituksia. Joidenkin luonnontilansa menettäneiden lähdekasvu-paikkojen tilaa voidaan parantaa luonnonhoitotoimenpiteillä vesitaloutta ennallistamalla. Haaraliuskasammalen esiintymiä on metsälain mukaisissa lähteiköissä, lähdepuroissa, rehevissä korvissa ja letoilla. Näiden elinympäristöjen ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Lähteet ovat myös vesilain mukaisia arvokkaita kohteita. Monet sammalen kasvupaikoista saattaisivat olla METSO-ohjelmaan sopivia kohteita (puustoiset suot, metsäluhdat, pienvesien lähimetsät).

Lähteet

- Atherton, I., Bosanquet, S. & Lawley, M. (toim.) 2010. Mosses and Liverworts of Britain and Ireland – a field guide. British Bryological Society. 856 s. Verkkojulkaisuna: <http://www.bbsfieldguide.org.uk/> [Viitattu 11.11.2011.]
- Damsholt, K. 2002: Illustrated Flora of Nordic Liverworts and Hornworts. Denmark. 840 s.
- Piippo S. 1996: Maksasammalten määrittäysopas, neljäs uudistettu painos. Helsingin yliopiston kasvitieteen monisteita. Helsinki 996. 75 s.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.) 2002: Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 312 s.

Kuva: Michael Lüth